

За автора

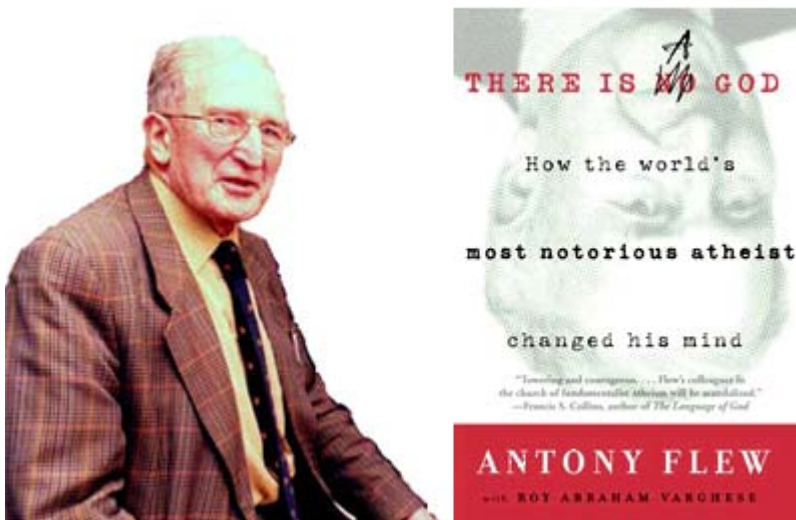
Константин Чипчев завършва физика в Софийския Университет. Работил е в Института по Молекулярна биология към БАН. От 1989 живее и работи в САЩ като молекулярен и клетъчен биолог. Следи литературата по въпросите на еволюцията и отношението между наука и религия. [Още >](#)

Има Бог

Антъни Флю открива Бога

[Константин Чипчев](#)

(Статията е предоставена с любезното съдействие на екипа на Електронно списание за християнска апологетика HARTA.BG-INFO, издание на сдружение [ХАРТА](#), публикувана в тема: [Наука и светоглед](#), [Вяра и разум](#))

Излизането в края на 2007г. на книгата „Има Бог: Как най-известният в света атеист си промени становището” [1] на философа Антъни Флю окончателно разстрои западните атеисти (наричани още *секуларни хуманисти*, а също *brights*=умници), които го имаха от половин век като водеща фигура на своя атеистичен фронт. За своето решение да възприеме съществуването на Бога като Творец на видимия свят (т.е. в деистичен, а не в християнски смисъл) той от няколко години говори в интервюта и пише. Теистите го приемат с разтворени обятия - “намери верния път”, докато Ричард Доукинс и предишните му другари в борбата го обявяват за изкуфял старец (той сега е на 85 години и сам признава, че има „номинална афазия”, изразяваща се в забравяне на имена). Още през 50-те години той участва във философския клуб „Сократ“, организиран от К. С. Луис. В дебатите Флю винаги се е проявявал като много коректен събеседник (например с теолога Гари Хабермас относно Христовото възкресение). Използвайки логически аргументи, той дълги години отстоява гледището, че за съществуването на Бога, на чудеса, на задгробен живот няма убедителни доказателства. Така Флю се нарежда в редицата английски мислители, започнала с Дейвид Хюм през 18-ти век и минала през Бертранд Ръсел в 20-ти век. „Каквото не може да се наблюдава, не съществува”. Това е веруюто на позитивизма. Има анекдот в тази връзка: Ръсел умрял и на небето се провел следният диалог: Бог: “Ето виждаш ли, че ме има, защо толкова се съмняваше?” Ръсел: „Не беше дал никакви доказателства”. Доказателства

или - във варианта на Карл Попър, - опровергаемост: ако нещо не е опровергаемо, то е догма, а не обективна истина. Айнщайн не е съгласен с този позитивистки подход. Според него „невъзможно е да се уточни какво „не може да се наблюдава“.

Сред идеите които са го накарали да промени становището си и да мине от атеизъм към теизъм (по-точно в случая е не теизъм, а деизъм, както ще стане дума по-долу) Флю изрежда:

1. – 2. Новата дефиниция за Бог на съвременния оксфордски философ-теолог Ричард Суинбърн и аргументите му в полза на съществуването на Бога [2]
3. Промяната в доктрината на Англиканската църква за вечното мъчение в Ада.
4. Въпросът дали е имало един Голям Взрив и дали времето е започнало с него.
5. Въпросът за множествените вселени
6. Аргументът за фината настройка (на константите във физиката , т.е. Антропният принцип)
7. Въпросът има ли натуралистично (материалистично) обяснение развитието на живата материя от нежива.
8. Въпросът дали има ли натуралистично (материалистично) обяснение произходът на способността на живата материя да се развие в живи същества, които могат да се самовъзпроизвеждат.
9. Концепцията за Разумния конструктор, както е обяснена в книгата „Световното Чудо: Пътешествие на модерната наука към Божия разум” на Рой Ейбрахам Варгезе и в книгите на Джерълд Шрьодер [3].
10. Обобщението на Аристотеловата деистична дефиниция за Бог, достъпен чрез естествена теология (natural theology), направено от либералния философ Дейвид Конуей.

Повечето атеисти приемат, че науката не може да отговори на метафизични въпроси като: „Защо има нещо, вместо да няма нищо?”, или „Откъде идват законите”? Но Някой трябва да вдъхва сила на тези закони, Някой трябва да ги поддържа валидни. Светът има Битие, има закони, има начален Голям Взрив – и причината за това трябва да се търси извън него; тя трябва да е трансцендентна, иначе се получава порочно безкрайна причинно-следствена верига. Това е в духа на Аристотел, в духа на деизма, и не е нещо ново. Това е поне моето впечатление (на КЧ, след преглеждане на книгата на Суинбърн „Is there a God”). Може би новите формулировки, дадени в книгите на Суинбърн и Конуей, карат Флю най-сетне да откликне и да възприеме тази гледна точка. Ако преди е смятал, че презумптивното (изходно твърдение, което трябва да се оборва) решение на въпроса „Има ли Бог?” е отрицателното (т.е. Бог няма - докажете, вие вярващите, че Го има), днес той смята обратното – презумпцията е: „Има Бог - докажете (вие, атеистите), че Го няма”. След поглъщане на достатъчно редове текст от този тип, човек (освен ако не е със закалката на професионален философ) се загубва в софизмите и логическите каламбури на хора, които явно нямат нужда да копаят или да се потят за хляба си.

За атеистите светът и законите му са даденост. Но това, че според господстващия космологичен модел Вселената не е вечна, им обръква сметките. Съществуването на начало на времето лъха на Сътворение в библейски дух. Те с радост посрещат теориите за множествени вселени с различни закони, с различни физични параметри, с много

Взривове. Тогава Вселената, в която живеем, не е специално направена за нас, а ние просто обитаваме един от световите, в който е възможна появата на разумни същества.

Флю решава да приеме съществуването на безкрайно интелигентен разум, който е отговорен за законността на Света, но не приема персоналния Бог на християните. Защо? Отговорът, който дава е: заради злото в света. Въпреки това, разговаряйки с приятеля и опонента си Хабермас, той казва, че като прави стъпката да признае съществуването на Бога, на Архитекта на Вселената, той принципно се приближава към теизма, към християнството, към Бога, Който не само е Първопричината, но е и Богът, Който съкровено присъства в живота на вярващите, Който ги направлява, на Когото те упоават, с Когото те са в молитвен контакт, в Чието царство те искат да бъдат приети като достойни поданици. Флю завършва книгата си с думите: „*Някой ден може би ще чуя един Глас, който казва: Do you hear me now*” (“чуваш ли ме сега?” – типичен въпрос особено за разговарящите по GSM”).

Проблемът за злото неслучайно е централен сред темите на списание ХАРТА. Това е най-трудният, несмилаем и безкраен проблем, стоял и пред блажения Августин, и пред Лайбниц, и пред Иван Карамазов на Достоевски, и пред Камю. Тук ще си позволя малко отклонение от сухото изложение:

В нашето село, което е край Ню-Йорк, има университет. Селото има и библиотека. За да намаля харчовете ми за книги аз мога да предложа книги, които библиотеката да купи. Така те купиха и книгата на Флю, книгата на Варгезе и на Шрьодер. Аз исках да видя от всяка страна как е станал преломът в мисълта на Флю. В това село живее един прочут професор с Линкълнова брада: Джордж Уилямс. От него Доукинс се е учил на еволюционистично мислене. Преди 40 години Уилямс успешно атакува идеята за груповата еволюция – това че един индивид жертва себе си за доброто на останалите. Не е вярно, казва и доказва Уилямс, в животинското царство всеки индивид гледа себе си и само на пръв поглед изглежда сякаш се жертва за да оцелее видът. Доукинс доразвива това в крайната си идея за егоистичната ДНК на индивида и неговото потомство. Та този Уилямс също е писал книги. Той е определено философ и то на деистични позиции – както казахме, все отнякъде трябва да дойде Битие и законност. Но, подобно на Флю, е „до тук”. Щом има зло - няма християнски човеколюбив и всемогъщ Бог. Уилямс разказва за еволюционни борби, завършващи с жесток край - доминираща самец избива потомството на съперника си, за да може майката да спре да кърми и да може да роди неговото потомство: “Do you still think God is good” пита ядосано Уилямс и като Иван Карамазов е готов да върне пропуската си, осигуряваща безсмъртие. Уилямс дава редица примери в една от книгите си за това, как много неща в устройството на живите организми говори в полза на импровизации, а не на разумен предварителен план (както би било според ламаркизма). Например, как е станало така, че центърът на удоволствията се е озовал край „клозета”. Кой разумен конструктор би постъпил така? Днес тоалетните в Америка се слагат на друг етаж и към тях се стига само, ако се следват невинните надписи „Изход”. И въобще, ако часовникарят не е спял, много неща искат обяснение и теодицеята става по-трудна. Франческо Аяла, католик и световно известен еволюционист казва, че в това отношение Дарвин ни помага, като взема от ежедневието заетост на Бога проблемите по еволюцията на живата материя. Бог не е във времето на еволюиращата Вселена, Той е законодателят, Той ще е нашият душеприказчик, но Той няма да оправя „бакиите” на импровизиращата Природа. Той е задал генералната линия, но Той няма да бъде неин Разумен Дизайнер, той е Словото в Началото. Той е с

нас, но Той е дал свобода на нас не само като волеви съзнателни индивиди, но и като биологични машини със свободата да се развалят поради свободната намеса на вредни фактори: светът би бил едно скучно място, ако беше идеален. Наличието на злото води до будисткото отричане на света, до екзистенциалистки бунт или до християнското упование в Божието царство.

Направих това отклонение, понеже според поддръжниците на хипотезата за Разумен замисъл (Intelligent Design), тя е една от причините за решението на Флю. Според тях сложното устройство и сложните функции, срещани в живата природа предполагат Конструктор, както в изначалния деистичен смисъл, така и за „ежедневна употреба” по време на еволюционния процес. Флю е сложил подписа си под петиция, настояваща за преподаване в британските училища на ИД като алтернатива на еволюционната теория [4].

Флю обявява, че много съображения като фината настройка на физичните параметри, участващи във физичните закони (малки промени, в които биха довели до Вселена, в крайна сметка без разумни същества) помагат само на тези, които вече вярват в Бога и в началната му „деистична постъпка”, Сътворението. За него е важно да се реши, кое е разумното решение предвид новите постижения на науката. Повечето от научните аргументи (началото на Вселената – и свързаните с това начало на времето и материята, фината настройка на параметрите във физичните закони), са известни от повече от 10-20 години, и се предполага, че Флю е чувал за тях. Кое тогава е това ново обстоятелство, което накланя неговите везни в полза на съществуването на Бог в Аристотеловия смисъл на тази дума? Освен философските аргументи (възприети от Суинбърн и Конуей) доводът на Флю е странен итрибуквен: ДНК.

Изправени сме пред парадокс - двама англичани, Доукинс и Флю, размахват едно и също оръжие: ДНК! Според Доукинс, с участието си в еволюцията ДНК води до единственото решение „Бог е ненужен”. За Флю обаче, който 50 години носи жезъла на атеизма и с желязната си логика е бил знаменосец на атеистите, тази ДНК и чрез нея, **очевидната** (?) необяснимост на произхода на живота без Божия намеса, е преломен момент в промяната на мирогледа му в полза на съществуването на Бог. Друга прилика между тези двама англичани е, че нито Флю, нито Доукинс искат да четат други книги – Доукинс не иска да чете теологически трудове, защото изпитва априорна погнуса от тях, а Флю, въпреки усилията и библиографията, предоставена му от журналиста Ричард Кериър, също не иска да чете други книги. Посочените по-горе две (на Варгезе и Шрьодер) и контактите с техните автори са му достатъчни.

И така, новият резултат в науката, повлиял на Флю, е невъзможността животът да се зароди вследствие случайни събития. Ясно е, че се разглеждат само две алтернативи: Бог срещу случайностите на една сляпа Природа. Флю цитира книгата на Шрьодер, където се атакува злополучният пример на Доукинс за това как една маймуна, като удря случайно клавиатура, може да стигне до изречение от Шекспировия „Хамлет”. Аргументът на Шрьодер е против случайните мутации като фактор в еволюцията. Любопитно е, че конкретен експеримент с маймуни е бил проведен от Британския национален съвет за изкуства: един компютър е поставен в клетка с шест маймуни. Цял месец те тракат по него (по клавиатурата му), използвайки го и като отходно място. Маймуните произвеждат 50 печатни страници, но нито една смислена дума. Маймуните не успели да напишат даже най-кратките думи в английския език „I” или „a” - необходимо е да има по два интервала преди и след тези букви, за да бъдат те

„законни думи”. Вероятността за възпроизвеждане на еднобуквена дума е 1 на 27 000 (26 букви и още 4 други символи=30; 30 x 30 x 30 за интервалите). Примерът на Доукинс, който пише компютърна програма, моделираща процеса, е неудачен. Програмата му „удря” случайно клавишите, но щом една буква в изречението съвпадне с целевата буква, тя вече не се променя, което прави експеримента неточен – еволюционния процес не върви по този път. Не се използват нито напълно случайни стъпки, нито стъпки с предварителна цел (целева дума или изречение в биологичния „текст”).

Нека да сравним подходите на двама конструктори: един часовникар, работещ по план с предварително изготвени точни елементи (механизми), и един импровизатор, „сляп” часовникар, без фиксиран план, сглобяващ по произволен начин едно многообразие от безпланово генерирани елементи, стари части от разглобени счупени машини, нови части, генерирани с използване на рулетка (като генератор на случайни числа). Професионалният часовникар сглобява бързо своя механизъм, който изпълнява предназначението си (часовник, подемен кран, ръка, крак, детектор, например око) до последните детайли. Крайният продукт няма никаква свобода на избора, той следва плана, който е заложен в оптималната му конструкция, следвана от часовникаря.. Импровизаторът стига до друг продукт, той въобще не изпълнява ролята на часовник, нито пък импровизаторът е имал яснота какво точно ще излезе от производението му: часовник или нещо съвсем ненужно, той си импровизира, той е свободен творец; той иска направеното да може да служи за нещо. Продуктите му имат най-странни форми, противоречиво съдържание и странно телесно устройство. Но продуктите трябва да минат през качествения контрол на естествения подбор, през „цедката”, проверяваща за приспособеност към променените или променящите се условия на околната среда. Ролята на случайността в конструирането не е определяща. Кой ще преживее зависи от изхода на сблъсъка на мутанта със строгите изисквания на подбора, а това са фактори, подчиняващи се на законите, дадени изначално от Законодателя. В природата възникват ниши, не само географски пространства. Формата на една голяма тихоокеанска стрида на рафта над мене се е определила от физическите ограничения при нейния растеж. Тя не е в типичната „мидена” форма, а е завита, в съответствие с процепа в скалата, за която е бил закачен стриденият зародиш. Има много случайни решения при растежа на тази мида, но те са съобразени със свободното пространство в околните океански скали. Обобщено казано, „ниша” е например и необходимостта от членоразделна реч за по-добра комуникация в стадата животни. Наличието на тази ниша довежда до подбиране на мутации в гени, които водят до образуване на гънки: гласните струни при човека, каквито липсват при маймуните. Или необходимостта от съзнателна дейност за повишаване на приспособеността в сложни условия, довела до еволюцията на мозъка при делфините, слоновете, човешките същества. Самите ниши дават тласък и насочват еволюцията по определени навигационни траектории. Така че, има случайност, но тя е направлявана от ограничителни закони (така убедително твърдят Саймън Конуей Морис, а преди него и Манфред Айген) [5].

Значи, в крайна сметка Законодателят решава, а не сляпата случайност, така раздухвана от „умниците”(секуларните хуманисти като Доукинс), и от която с право „се страхуват” теистите. Ако сме плод на случайността, къде остава Божият план?! Но, от друга страна, ако Божият план работи с детерминираността на естествения подбор, макар и използвайки случайни елементи – в това няма нищо смущаващо – това е теистичната еволюция*[6], в която вярват повечето от пишещите вярващи учени. Планът се изпълнява, но е изпълнено едно важно условие: системата е свободна. Как

може да се постави граница между психологически оставения на свобода човек и една несвободна Природа?! При всичкото зло в света мисля, че все пак Лайбниц е прав: това е най-добрият възможен свят - средна оптимална опция между деспотични механизми и една разюздана неуправляема случайност. Нека оставим Божията ръка да ни насочва в нашия човешки живот, но да не я намесваме в ежедневния ход на Природата. Защото е достатъчно да вярваме в изначално заложения План, а не в някакъв ежедневен биологичен Замисъл, изискващ намеса на трансцендентни (надматериални) сили.

Наистина животът ни представя изумително сложни механизми. Варгезе споменава за принципа “ГиГо” (GiGo – garbage in, garbage out). Според този принцип от боклук не може да произлезе нещо повече от боклук. Това е свързано с проблема за възникване на информацията и дали може от случайни елементи да се „слепа“ нещо смислено. Подобна логика използва и К. С Луис, когато казва, че не може достоверността на мисленето да произлиза, да е следствие, от случайни процеси^[7]. Флю подчертава, че естественият подбор не създава ново, той отхвърля негодното и пречещото. Молекулите не подбират, не правят подбор. На пръв поглед това звучи убедително, но според горния пример със случайните елементи, които се сглобяват и подлагат на подбор, в края на краищата възниква нещо ново, и това че е оцеляло при подбора, действащ по строги физични закони, не е недостатък на новия продукт.

Спорният въпрос тук стига в основата си до въпроса може ли процесите в живата материя да се сведат до физика и химия или има нещо допълнително, някакъв организационен принцип, който улеснява Природата в нейната еволюция. Теистично мислещите физици и биолози като Пол Дейвис (Paul Davis) и Саймън Конуей Морис (S. Conway Morris) смятат, че има такъв принцип, такива навигационни правила и че природата неумолимо върви към усложняване и към появата на мислещи същества. Има агностично мислещи като Стюарт Кауфман (Stuart Kauffman), които говорят за самоорганизация на материята, несвеждаща се до към физиката и химията, но и без необходимост от някакъв изначален отвъден план. Кауфман обявява нова научна религиозност, издигаща на пиедестал за свещенодействие някаква самозаложена природна Емергентност (emergence). Има и строги редуccionисти като Стивън Уайнбърг (Steven Weinberg), които смятат, че физиката е достатъчна като основа и пълно обяснение на всичко в света.

Но как все пак живата материя възниква от неживата? За да може да се завърти еволюционният процес, трябва да има организъм – с възможност за преживяване, обмяна на веществата като източник на енергия и поддръжка на структурите, и възпроизвеждане. Това означава, че белтъците като скелет на организма и като ензими за най-различна употреба трябва да са вече на „бял свят”, А как се е стигнало до тях? Накратко: как е възникнала ДНК? Като зад този въпрос подразбираме как тя се възпроизвежда, как се преписва на езика на РНК, как се превежда на езика на функционални белтъчни биополимери. Това е една голяма загадка. За Флю това е определящо в промяната на светогледа му. Той обявява , че това е неразрешима загадка. Признава някакъв прогрес в научните изследвания, но той не е достатъчен за промяна на мнението му.

Наистина тези първи стъпки в еволюцията се оказват корав залък за науката. Ако оставим настрана компютърните модели, които в крайна сметка не могат да бъдат убедителни, има минимален прогрес в биохимията на полимери, които могат да синтезират свой дубликат. Изследването на самоорганизиращи се неживи системи

също е в начален стадий. Всички процеси в живата материя са химия и физика- това е вярно. Но е вярно също, че при живата материя , в конгломерата на биополимерите започва да играе роля индивидуалната история, а не статистическото усредняване, характерно за физиката и химията. И във физиката има нелинейни развития, когато случайна флукутация може да бъде усилена. В други случаи е възможна самоорганизация на сложни възпроизвеждащи се «емергентни» структури (в такива случаи винаги се цитират цикличните органични реакции на Жаботински или появата на свръхпроводимостта). Но тези частни случаи ще стават системни повтарящи се явления, в предполагаемия първичен биополимерен бульон. С възможността за репликация на биополимерите става възможно запомнянето на всеки случаен избор. Пътят на самоорганизиращия се белтъчен или нуклеотиден хиперцикъл ще има своя индивидуална история. От биологичното ниво на организация на материя „лъха” на загадъчна, а не проста сводимост до физика и химия.

Но да се обяви проблемът за произхода на живота за неразрешим е много смела и грешна стъпка. Необяснима за такъв строг логик като Флю. Защото аргументът е от типа “God of the gaps”: използва се пропуск в нашето знание за света, който се запълва с Божие присъствие. Подобен е случаят и с така наречения Камбрийски взрив във видообразуването. Става дума за една епоха от преди 500 милиона години, когато в продължение на десетки милиони години възникват почти всички съвременни видове. Многоклетъчни организми с всевъзможни телесни форми, но общо казано имащи горнище и долнище, страни и вътрешни органи. Никой учен не отрича загадъчността на това явление, което е един еволюционен скок (не внезапен, а продължил доста време от човешка гледна точка). В работа влиза един нов инструментариум, една цяла батарея от така наречените hox гени, които участвуват в нещо подобно на „GPS”(Global Positioning System – използвана днес всестранно за навигация) . „Хокс” гените диктуват на клетките какво да правят (какви белтъци да произвеждат) в зависимост от това, къде се намират или в ембрионалното развитие посочват къде ще се намират те и каква ще е специализацията им в бъдещия възрастен организъм (например, къде да се развие крайник и от крайника - пръсти). Решението е елегантно и обект на активни проучвания. Как се е стигнало до този „инструментариум” в еволюцията тепърва ще се изяснява от научният дял с етикет „ево-дево” (evolution-development), заради изследване на еволюционния произход на особеностите в ембрионалното развитие. И отново странен и необясним от науката факт се използва от креационистите и привържениците на Разумния замисъл, за да се обяви необходимостта от конкретна Божия намеса, а от там и като доказателство за съществуването на Бога. Такива теологични доказателства се налага да се изоставят всеки път, когато след време науката намери своето обяснение за процеса и запълни пропуската.

Остава да започнем разговор за същността на разума и самосъзнанието и как се е стигнало до тях. И тука има пропуски и то цели зеещи пропасти, едва ли не много по-сериозни от тази с произхода на живота. В този случай наистина може да се говори за принципна невъзможност за пълно материалистично обяснение на съзнателната ни дейност. Теоремата на Курт Гьодел за невъзможността да съществуват затворени аксиоматизирани системи е пример за това - винаги е необходимо да се излезе извън затворената формализирана система (което в съзнанието си можем да правим като минаваме на „мета” нива) за да може да се обоснове. И за да няма безкрайни „излизания” приемането на една трансцендентна първопричина (следвайки Аристотел) е едно „икономично” решение. Нерешимостта на проблема с разума и неговия произход е съществено по-различен от проблема за произхода на живота. Можем да

говорим за Божествена искра, без да е опасно в бъдеще някой последовател на Франсис Крик да ни разобличи, като открие съзвездие от неврони в мозъка, отговорно за тази наша теистична „заблуда“.

Макар решението на Флю в „полза“ на Бога да ни се струва правилно, логиката, която стои зад него, не е напълно основателна. Нека приемем, че старите много силни **действици аргументи** не са му подействували преди десетки години, но сега ги приема, виждайки новото им представяне от колегите му Суинбърн и Конуей. Но „новият“ аргумент: **необяснимостта на произхода и сложността на живота** не е основателен, няма доказателствена сила, защото почива на поставяне на граници-намордници пред научното познание, без да се обясни **защо** няма да можем да разберем произхода на живота. Кое пречи? Това че ни изглежда много сложно?! Какви са доказателствата за невъзможност?

Пред нас е загадката Флю, - философът, който е прекарал много часове в публични дискусии, например срещу задгробния живот или Възкресението? И винаги се е опирал на „фактите“ или на тяхната липса. Или е измислял всевъзможни материалистически обяснения за празната гробница край Йерусалим, или за предполагаеми масови психози на Петдесетница. И изведнъж приема повърхностните обяснения на двама теисти, които не са специалисти по еволюционната теория. Факти за „необяснимост“ на едно явление е много трудно да се намерят, защото такива не може да има. Нашият мозък не е способен да проектира бъдещото развитие на науката – свидетелство за това е напредъкът на науката през последните 200 години. Кой е предвидил даже следващите 30 години от напредъка на познанието? Е, може би в някаква степен Жул Верн?!

Не може да се приеме, че Флю е изкуфял. Стилът му и днес е ясен. От гледна точка на християнската апологетика, в заника на своя активен живот той е взел правилното решение (че „има Бог“), но го е направил със закъснение, що се отнася до правилните класически доводи (т. 1-6, изредени в началото), но и поради неправилните съображения от вида „God of the gaps“ по отношение на произхода и организацията на живата материя (т. 7, 8 и отчасти т. 9), използващи необяснени и от науката явления. Не е ясно дали докато е жив, ще направи следващата стъпка – от Атина към Йерусалим, към християнския Бог на откровението. Но нито той, нито Доукинс са прави като използват резултати на науката (или тяхната липса) при обсъждане на мета-физичния и мета-научен въпрос „Има ли Бог?“.

Бележки:

[1] Antony Flew with Roy Abraham Varghese „There is a God” . How the world’s most notorious atheist changed his mind 2007 HarperOne Harpercollins publishers.

[2] Richard Swinburne “Is there a God” 1996.

[3] Roy Abraham Varghese “The Wonder of the World” - A Journey from Modern Science to the Mind of God”;Gerald Schroeder „The science of God” - The Convergence of scientific and biblical Wisdom” 1997.

Книгата на Варгезе много хубаво и обстойно обяснява произхода на съвременната наука в недрата на монотеистичните религии (вж. също материала в ХАРТА от Пиърси и Такстън в същия дух) и по специално на средновековните мислители: персийския

енциклопедист Авицена (980-1037), еврейския философ Моисей Маймонид (1135-1204), католическия теолог Тома Аквински (1224-1274) и хиндуисткия теолог Мадвачария (1238-1317) (Заб.: Авторът Варгезе е журналист и индус по произход), като зад първите трима се издигат великите сенки на Платон и Аристотел. Биологическите аргументи на книгата са слаби и необосновани, като често се правят препратки към книгите на Шрьодер.

Шрьодер е физик от Масачузетския университет (понастоящем вулканолог, работещ в Израел). В книгата си «Науката на Бога» Шрьодер кабалистично се бори да съгласува Тората /(Битие от Библията) с науката (например извежда интегрално-експоненциална формула, която превръща/апроксимира шестте дни на Сътворението в милиардите години на земната еволюция). В книгата му са изложени стари и лесно опровержими аргументи против Дарвинизма, като липсата на междинни звена в палеонтологичните данни или неизброимостта на комбинациите при случайно възникване на гените и техните белтъци.

[4] Някои твърдят, че Флю се е поддал на „промиване на мозъка” от поддръжници на хипотезата за Разумния замисъл (ID). (Вж. Марк Опенхаймър, 4 ноември 2007 в [приложението към Ню-Йорк Таймс](#) и [една статия на Richard Carrier](#). Истина е, че Флю слага подписа си под петиция за въвеждане на преподаването на ID в британските училища. Самият той признава, че поради напредналата възраст не е писал физически книгата, но че тя напълно отразява неговата гледна точка. Не уточнява дали е диктувал или съавторът му (Рой Абрахам Варгезе), отбелязан с малки букви под името на основния автор, е свършил това. Затова пък самият Варгезе уточнява тези въпроси и разсейва съмненията в [писмо до Ню-Йорк Таймс](#), с което реагира на обвиненията на Марк Опенхаймер или [тук](#)) Варгезе поема отговорност само за добавени подзаглавия и някои цитати, за което е отбелязано в забележките към книгата. Според Варгезе вече три години продължават и пропадат усилията на предишните съратници на Флю да го накарат да се отрече от сменената си позиция. (Ричард Керийър безуспешно се мъчи да убеди Флю да се запознае с литературата, противопоставяща се на Разумния замисъл по въпроса за произхода на живота и еволюцията.) Иначе текстът на книгата, според Варгезе, следва публикувани или непубликувани материали на Флю, който лично е прегледал десетина нейни редакции.

[5] К.К. Чипев - „За случайността в еволюцията” сп. Наука 2007, кн. 2.

[6] К. К. Чипев - „Философия и еволюция” в сп. „Факел”, 2008г, бр. 1 стр. 335-343.

[7] Stuart Kauffman - “Reinventing the sacred: a new view of science, reason and religion”. 2008

Други допълнителни четива:

- [“Does science make the belief in God obsolete?”](#)
- Чипев, К.К. - [“Има ли необходимост от интелигентен проектант в еволюцията”](#) сп. “Християнство и култура”, 2003, бр 8 (4), стр. 88-95
- Чипев К. К. - [“Еволюционни борби: Анти и Про Дарвин”](#), в-к “Култура”, 2002, брой 29 (19 юли)